

KONTUKONTARI

HAURRAK INBENTATZEN

J.M. Zabaleta

Atzoko horretan ezin izan dut agoantatu eta eskutitz labur bat bidali diot andereñoari:

“Andereño guztiz estimagarria:

Joan den asteburu honetan gure muttikoak liburu bat ekarri digu, ikastolak bere liburutegitik utzia, etxean irakurri, eta laburpen bat egin dezan. Era horretara bi helburu betetzen dira, itxura denez: irakurtzera zaletzen da haurra, eta euskara ikasten du gainera. Egia esango badizut, asko poztu nau ikastolan horrelako ardurak dituzuela jakiteak. Haurrak zaletu behar bait du, izan ere, irakurtzera. Bentaja egingo dio beti ere estudioetan aurrera egiteko. Eta euskarak baditu bere trikimailuak, ezagutzeak tokirik kentzen ez duenak. Liburuaren titulua, ahaztu baino lehen, gure muttikoari agindu diozunak behintzat, besteei besteren batzuk baliteke agindu izatea eta, “POTTOKO”, du Pellomari Añorgak idatzia.

Beste inoiz ere gertatu izan zait eta, atzoko horretan irakurtzen hasi nintzen liburu hori, pentsatuz ea zertan ote zebiltzak bada gure haur hauek, eta bestetik gure etxean ez bait da liburu askorik sartzen eta. Eta ez pentsa, amaieraraino iritsi nintzen, tartean saltotxoren bat edo beste egin banuen ere, guztia esateagatik; konturatu bait naiz igande arratsaldetan gainera jausten zaidan konponente masokoa, Donostiako nere lagun bati ikasi diot, ez dudala nik nolannahikoa.

Eta esango dizut. Irakurri al duzu zuk liburu hori? Zeren ez bait du ezer kontatzen, eta ageri direnak inon diren pellokeriarik inozoenak dira, bat bera ere libratzen ez dela. Nik, eta ez pentsa kosta gabe esaten dizudala, gauza bat eta huraxe ez nioke pasa nahi nere bizitzan gure muttikoari: igande arratsaldetan etortzen zaidala esan dizudan konponente masoko hori. Larritzeko gauza izango litzateke gure muttiko hori euskaraz gisa horretako gauzak irakurtzera zaletuko balitz. Liburua irakurri gabe badaukazu eta haurrari irakurtzeko horrela agindu badiozu, barkatzen dizut, bai bait dakit gauzak nola dauden ikastoletan gainera liburuak irakurtzen jarduteko. Baina irakurrita baldin badaukazu, eta hala ere berari irakurtzeko agindu badiozu, edo ez zara gogoratzen nolakoa den liburu hori, eta orduan barkagarri izango duzu, zeren gogoratzeko gauzarik ez bait du, izan ere, edo bestela iritzia daukazu, hombre, ba etxean irakurtzeko, zeure kabuz, ba ez dela interesgarria izango beharbada, baina ikasmaterial bezala, ba zerbaitengatik dakarrela, ekarri ere, azalean bertan “Irakasleen Elkarteak Gomendatua” edo hori, eta bueno, zer esango dizut bada, horrelaxe bait daude gauzak eta, beste batek ere nere Donostiako lagun horri esan omen ziona: “Hi, eske gauza horietan aditua haiz, y se nota, baina ni ez negok hirekin konforme, porque, hi, las cosas están como están, eta euskarak aurrera egin nahi badik hortik hasi beharko dik”. Aizu, eta ni ez naiz ausartzen esan nahiko nizukeena esatera, baina nahiago nuke horrelako lanik gure muttikoari aginduko ez bazenien, zeren asper asper egiten bait da, eta gainera sospetxatan nago ez dela tontoa.

Ni beti konforme egon izan naiz ikastolarekin, hori esan beharrik ere ez dago, badakizu gainera eta. Horregatik eskertuko nizuke nere eskabide hau isilik gordeko bazenit. Bestela fama txarra jarriko didate. Iaz ere izan nuen nik nere heldukada, hotsa ere ikastola horretan nahikoa atera zuena, orduan zeukan andereñoak gure muttikoari mutila ala tximeleta zen galdegin ziolako, eta nik gero bilera batean haurrei horrelako txorradak nola galdetzen zaizkien bota niolako. Horrelaxe jartzen bait naiz ni, hitz txarren bat beti pronto, barkatuko didazu, baina ederki isildu ninduen iazkoak hartan: “Zu nahi duzuna izango zara, baina hori Eusko

Jaurlearitzaren metodoan jartzen du, eta entenditzen ez baduzu ere, ea nola erakutsi behar diozun haurrari edo eta ala bereizten”. Pentsa, gaur arteraino eduki nau isilik. Eta ez nuke nahi oraingoan beste horrenbeste gertatzea. Eskutitza idazten badizut, zuek bakarka harrapatzea gauza erraza ez delako izan da, eskolan ez bazaudete, alde guztietatik amaz inguratuta egoten bait zarete, eta ama moderno horien guztien aurrean gizonetzko bati hitzegitea ez pentsa gero erraza gertatzen zaionik, horiek dakiten guztiarekin. Neri gertatu izan bait zait, hasi horiek bilera batean pedagogiazko gauzak esaten: “Chica, tu hijo me ha dicho la andereño que tiene lateralidad, y el de la Conchi hiperkinesia me ha dicho (ez dakit seguru baina gauza pedagogiko bat zuela behintzat)” eta tutik entenditu gabe gelditu, deskuidatzen bazara zeure umea nolakoa duzun ere jakin ez. Horretarainoxe ikasiak daude batzuk.

Zeren, pentsatu, lehengo astean bertan agertu da: Errenterian ere, ludoteka, ez dakit egin duten ala egitekoak diren. Itxura denez, hor ere espezialistak sartu behar dituzte, hurrei jolasean irakasteko. (Gure hurrek makina bati ematen diote jaten). Orain jolas egitea ere problema da, nonbait. Nik ez dakit, baina, pentsatu izan dut, esaten den hori, haurrarekin haurra izan behar duzula eta horiek, gauza horiek egia baldin badira, ez haurrik ez nagusirik ez da izango, ez da? Ludotekan ibilitakoek, sasoia iristen zaienean, salbu eta, txortateka beharko dute, jenero horretako eginkariak egiteko. Pentsatu aurreramendua nolakoa den, gure amak, goian bego, esan zidana, aizu ikusi al duzu Rosariok ekarri duena, bioletekea edo, zera hori liburu gauza gordetzeko. Tokitan gaude.

Esan behar nizuna esateko luzetxo ari zait irtetzen. Ba horixe, eta bestela, badakizu, gure muttikoaren gainean ezer esateko baduzu, esango diguzu. Nik uste, gaizki ez dabil muttiko, esateko, eskolan ibili litekeenerako. Alfer samarra bai, igoal irudituko zaizu, baina ez pentsatu, eskolan ez dakit, baina etxean a ze arkitetua dagoen eginda; ez dakizu nolako galderak ekartzen dituen; horrek igoak galdetzen dizu zu ez zarenean zer gertatu behar zaizun; bertsolari samarra ari zaigu irtetzen, esango litzateke. Horrek, eskolan azkarren azkarrenetakoa ez da izango, zuk jakingo duzu hori, horrek ez dizu

esango lehengo batean nerekin dabilen batek esan zidana, ez da laguna delako baina, horrelaxe, kontu kontari, ba etorri zitzaiola lau urteko alaba hori ikastolatik eta esaten diola: Ama, begira zer utzi diguten ikastolan! Teo Baserrian -gure etxean ere edukia bait dugu-. Oso polita da, begira, hau Teo da, eta hau behia da, eta hau gurdia, eta hau...” Eta horrela denbora guztian, ez da?, eta amak esaten dio: “Bai ederki, ez da?, Teo baserrian, ikastolatik piper eginda...” hark ere, gaisoak... Eta alabak erantzun dio, egizu kontu zer baina: “Ez ama, zuk ez didazu hori esan behar, zuk orain galdetu egin behar didazu: Eta zer egiten du Teok baserrian? Eske zurekin ezin daiteke ezta jolastu ere”. Gurea, ez, gurea hainbesterainoko ere ez da, baina bizimodua ateratzen asmatuko du bere garaia duenean, egon zaitez lasai, bere lanarekin ez baldin bada, nola baldin badago behintzat, beste norbaitenarekin bada ere aterako dizu horrek. Zerekin baldin badago, nola asmatuko dizu.

Ez dakit nahasi samarra irten ez didan eskutitz honek, ni erraz endredatzen naiz endredatu ere eta. Baina anaia bat fraile izandakoa badaukak nik, eta horixe utzi diot ea euskara txukunean taju hobean eta makinaz idatzita jartzen didan. Txarkien zeudenak txukundurik izango ditu.

Eta besterik ez. Gaizki esanak barkatu, eta esandakoa: Al loro, colega, lehengoan muttikoak ikastolatik bueltan ekarri zigun bezala”.

ENE

Feliciano Peláez Arregi

—Mutil tentel horrek ez dauka inungo eskubiderik niri hau egiteko!. Zuk uste duzu posiblea dela neri gaztelua erre nahi izatea? bueno ez, esango dizut txabola. Gizajoa ernegatuta dago eta ezin du euki bere barnean gorrotoa. Oraindik hor dabil kaiolan sartuta garraixika eta burni guztiak astinduz eroa bezala. Gizajoa, pasatuko zaio. Gizajoa, pena ematen dit, nik ere..., uste dut fuertegi jo dudala..., bost behatzak markatuta utzi dizkiot aurpegi zikinean. Baina txistua botatzen dit lasaitzeko hurbiltzen naizen bakoitzean... Hara!, odolezko malkoak dario eta begietatik!, behar ba da buruan zerbait trastornatu diot, jo diodan kaskarrekoarekin... Hau angustia!, erotuko bazaigu gure Santiago... ez bait da ixiltzen kondenatua. Eta aitak entzuten badio...!, enee!, hau angustia!. Jarri zait bola bat bezalakoa eztarrian eta ia ezin dut arnastu. Hau beldurraa! uste dut nik ere negar egin behar dudala. —Santiago erreta, ixildu ai, aitak aituko duela...! Eta zikin horrek txistuz betetzen nau, eta fuerteago karraixiak... —Santiagoo.—... Palabrotak gutxienez ez zaizkio ahaztu, amari esango diot.

—Hau pena Santiago.— Eta hiltzen bada...!. Hobe, bat gutxiago. Aitak ni jotzen ez nauen bitartean...

* * *

Sutan daukat hegoa eta erretzen ari zaizkit luma guztiak. Minutu gutxi barru lurra joko dut harri bat bezala, eta orduetik aurrera ezin izango dut gehiago egan egin, lurrera josita geldituko naiz betirako. Orduan nere minezko oihuek negar egiteko gogoia sartuko diete zuhaitzei. Ez dut negar besterik egingo lurrean batirako itsatsita. Eta lurrean eroriko diren nere malko bakoitzetik lore bat

jaioko da. Loreek alaitasuna ekarri beharrean tristura handiagoa, eta bere zerura heltzeko ahaleaginean hilko dira.

Alai nago egan egin dezakedalako. Hegoa sutan daukat. Zerua erretzen ari naiz. Zuhaitzek ezin dute negarrik egin. Lurra ez da hilobi bat.

* * *

—Egia al da esaten duen guztia? ala erdia? ala ez da egia? Horia da aulkia. Ez, gorria. Ala horia eta gorria? ala gorria eta horia?..
EZ BA. TXURIA, BERDEA ETA GORRIA.

* * *

—Labe garaian sartuta bere edertasuna galtzen ez zuen arrosa larrosa. Zure morroi nauzu. Orijinaltasuna galdu zuen... Naturaltasuna. Bere ile horia zen maltzurra, odol gorria ura eta gaseosa, zelai orlegia antzua gogorra eta lehorra. Marroiak gorputz gloriosoa tintatu zuen, (oker sartu zen eta neri gosez hilda, hobe torturatuta, nerbioso baba erortzen zitzaidan ai! ai!).

Orain ni naiz zure birjina, madarikatua!..., baba luzea eta fina, etengabe dariola nere aho irekitik lurrera erortzen naiz. Nere bizia inposiblea da gaur egun. Ezer ez naiz eta inpotentea zu gabe. Decamerón'eko horrera noa-agur!. Ezin bait zaitut.

Ez kendu zure oin biluts txiki polita nere gainetik, gainetik, gaa ineetik. Bai bai baina baina emaidazu pakea. AAIH!

* * *

—Monotonia dugu argia ohitura garbia eguneroko antonomasia aprobejia, rito eo zeremonia aren haria Maria, Maria da helduezina bere habia zuhaitz haundiaren erdian. Haragia, txoria hori, horia da argia, nagusia, bere inozentzia garbia da guztia, honen jauntxo haundia. Gure utopia. Ezin atera zulo grisatik lotuta eta ezin atera

nago betirako, argia ikusten dudalako, han izpi fin bat; Maria argia utopia, zu bai garbia eta alegria. —Askatu nere kateak. —Pistola beltza, PUM. Akabo. Agur.

* * *

—Egun argitan gauzak garbiago ikusten dira. Zuhaitz bat bere hosto berdeekin, ikusi nuen txoko argi batetan, nere izena izkribatuta zuen eta izenaren erdian iltze buru haundi haundi bat sartuta zuhaitzaren odoletan, bihotzeraino, ikusten nuen guztia bihurtu zen berde eta koloretsu, loreen eta tximeleten dantzan argi, eguzkiaren eta mendiaren edertasunaren osasuna, belar heze berdeetan etzan nintzen, zuhaitzaren adar hostodun berdeen itzaletan. Hezetasuna ipurdian nuen nabaritzen. Errekaxo baten ur gardenak pasatzen ziren nere ipurdi azpitik, galtzabakeroa blai eginda nuen, pixa eginda. Zuhaitza usteltzen ari zen, iltzearen herdoilak herdoila. Izena haunditzen ari zen guztiaren gainetik nagusitzen nere gainean erortzeko.

Ni ez nintzen konturatzen zeruaren urdinean hodeien martxa eta irudi begiratzen, lainotatik tontor pikortsua garbitzen zela zeruko bukaeran eo eo hasieran, nere helburu zoriontsua..., oso pozik nintzen.

Bitartean izenak handitzen jarraitzen zuen zuhaitzaren gainetik, zuhaitz lehorra ez zen ezer eta erori egin zen atzeruntz iltze herdoilaren ziztada bortitzaz. Eta haunditzen eta haunditzen izena nere itzal. Gainean erori zitzaidan ni erabat zapalduz, ni suntsituz. Gutxienez letra bakoitzak mila kilo bai izango bait zuen eta zortzi letrek, imajina... lurperatu ninduten erabat. Eta zortzi letra haundiak, harri landu pisuak hor gelditu ziren, erosio eo klimaren eraginetan aztarna betirako, betirako.

* * *

—Bazen gizon jator bat. Noblea, leiala, fidagarria eta beti egia esaten duten horietako inozo bat, inozo bakarra behar bada. Eta

hala ba lagun guztiek egiten zioten burla, bera gupidagabeki engainatuz eta beretaz aprobetxatuz. Gure inoxenteak sentitzen eta pentsatzen zuen guztia esaten bait zion edonorri, eta sentimendu umilak ziren beti. Gizaki guztiek badutela, zutela beren barrenean ontasumezko edertasun argi muin aurkitugabeko bat eta bere inguruko jende guztiak maitatzen zituen nahiz berekin denak krudelki jokatu. Beti egiten zuen on, beti, laguntza eskeiniaz. Ez zituen benetako lagunik baina bere ustez gizadi guztia zen lagun, hain onak bait ziren denak... — Izakien alderdi ona ikusten zuen bakarrik, bere ustez ona zena. Besteek laguntza jaso bai baina ez itzuli...— txistua botatzen ziotela kaletik ikusten zutenean, hura zen beren agurra, tonto izatearen sinbolo bizi hari.

Ez du ondo bukatuko gure pertsonaia ez, ezta ere berak jarraitzen zuen biziera, filosofia, erlijioa. Malerus, galtzailea bait zen sortzez, eta galtzea bait zen bere irabaztea, galtzea eta dohakabe izatea beti, hori zen bere kontsolamendu edo zoriona, antinaturala. Gizadi hotz eta bero hartan ez dio bere bukatzearen galtzean, irabaztearen galtzean inorri pena emango. Denak urrikalduko dute izaki arraro galdua, antiutopia, inpernuko deabru bat bezala. Hori izango da bere bukaera, bere galtzea, irabaztea, galtzea. Panfilo gaixoa. ANTINATURALA. Naturaren kontran joan nahi izatea, da gizakiaren erokeria, nahastea, kontraesana. Eroetxean sendatzen joango da eroa denborarekin. Ahula inoiz ez bait da izango irabazle, galtzaile, irabazle. Malerusa. Gizakion eginbeharra eta gure izatearen arrazoia gurekoiak izatea bait da, ondokoari izorratzea bakoitzaren ongarrirako eta bakoitzak berea egitea. Irabazle gertatzea. Eta gure txorakeriak kontran egitea dakar, naturari kontran, ez ondokoari, gudu insensatoa, jakintasunaren ezjakintasun okerra, ezjakintasuna azken finean. Kontzientzia morala ezin kontrola. Gutxienez diot nere kontraesana, erokeria. Ez dakit zuek, bai denak, zuek nere inguruan edo neretzako dantzan panpinak, zuek. Nere burua hil behar dut! eta zergatik ez dute ba existentzialistek beren burua hiltzen?

Gure izatea nahi eta ezinaren, kontraesanaren, utopiaren, betegabeko itxaropenaren izatea da. Inoiz ezer beteko ez da. Ez. Nahi

duzun horrek intelijentzia txikiagoa eman zigun nahi nuke. Gutxienez superfiziala edo, baina errotua den bat!. Ezta ere on egitearen kontzientziarik, horrela zoriontsu ginатеke, eta aspertuko... Etorkizunean gizakiok ez dugu halako kontzientziarik izango.

* * *

—Jo!—Zein txintxoa eta jatorra naizen! Ze bihotz onekoa! —Nere barrenean hain ona eta eskuzabala eta denen laguna nola naizenaren poz haundia sentitzen dut. Horren betetzen nau guztiz. Hiltzean zerura joango naiz, han saildu guztiekin betiko zoriontasunean... Bihar ere diru gehiago atera beharko dut banketxetik bai, apaizari emateko, berak ekarriko bait dit neri zoriona betirako, besteei lagunduaz zein pozik bizi den bat. Ezin izango nuke jasan gaiztoa eta nerekoia izatea, zertarako bizi naiz ba ni besteei laguntzeko ez bada?... Besteak bai gaixoak ezin berez inor lagundu, bai tristea dela beren bizia beti laguntza jasoaz eta jasoaz, jaso behar!... Baina denok ezin gara pozik izan, norbait izan beharko beti triste eta zorigaiztoko gu geu, boteretsuak, zein bestela, zoriontsu izan gaitezen. Ez duzue beste erremeriorik, horrela jaio, behartsu, eta horrela hil beharko duzue. Gaixoak zuek hartu gure laguntza, ezin duzue besterik egin, bihotz onez da! Pakea inoiz izango ez duzuela barrenean, betirako zorrak baizik, zorrak, zorrak, inpernuko sutara eramango zaituzte, gaixoak! Ezin bait zerate neretaz gupida, ni zuetaz bai ordea. Zer egingo diogu ba menpeko era zarpail, fruitu ustela bezala, gaiztoak eta miserableak, zuen baitan inutilak, atsekabeen bizitzeko, gure serbitzurako behartsu jaio ba zerate zer egingo diogu ba... Horretara etsi zaitezte eta egin zuen funtzioa bizian lege den bezala.

Ene materiaren menpe bait zerate, ene materialismo izugarri eta gogorrari loturik betirako zorrez gaixoak, pakerik ez.

—Zu bai zarela gure menpe zerri, eta gure burua hilko dugu jendea laguntzeko. Denok hil bai denok bihurtu, aberatsak bakarrik utziko zaituztegu inpernu munduan. Ezin bata besteari lagundu, alkarri akatu, errauts eta suntsi zaitezten... ja ja ja! Guk beste bat eraikiko dugu. —Ez mesedez, Ez, EZ.!

Baina ez. Ez dute horenbesterako indarririk eta ez dira ausartzen,

gaixoak. Materialismoaren kaiolan daude sartuta ezin eskapo, betezinezko nahiean beti, ezertarako. Bai eta besteak ere.....

—Ni ordea bai, bai izango naizela libre! PURGR.
Mortus est, pus no pernea!

Mutazioa.

Baina zer da bizia borroka ez bada?
Eta bukaera hasiera berria izango da; betiko buelta ta buelta ta buelta ta buelta, beti berdin.

* * *

—Amona, kalea pasatzen lagundu zuena eta beretaz hogeitau urte luze ondoren bakarrik gogoratu zena, loteria -horren-beste miloilekin zer egingo du ba atso gaixoak!— Bere heriotzean diru guztiarekin gelditzeko bakarrik da, eta Mallorca'ko etxe ederrarekin. Nazka ematen dit kalean biak paseoan ikusteak. Putre zikin hori!, ez zara ba zu amona baino lehenago hilko ez!, eta horrela azkenean pakea eman gure sendi gloriosoari!. Hobe jaio izan ez bazina, zure bizitza nahigabe besterik ez da izan zure ingurukoentzat, ezta besterik izango ere. Eta zu zeu ere beti sufrimenduan bizi zarela esaten duzunez mesede egingo nizuke berriz ilunpe infinitora zu buelta araziz. Hala ere, ez zaitut hilko, ez bait nuke zu zoriontsua eginen zituen ezer inoiz egingo. Edozer gauza egingo nuke zu izorratzeko. Baina bestalde bera jaio izan ez balitz ni ere ez nintzake izango, eta amona, ez dakit zer izango zen beretaz halako munstro lazgarria euki izan ez balu. Halako munstroren haziaz sortu banaiz behintzat.

Hobe dut ni ere ondo egotea amonarekin ahal den azkarren, jaunari eskatzen diot, ahal dudan parterik handiena jasotzeko. mallorca'ko etxea ere ez zitzaidan gaizki etorriko oportetan eguzkia hartzera joateko. Eta amonaren txotxeriagatik ere ezin Mallorca'ra joan...; han dauka bere senarra etxea hilobi, edo hobe panteon batetan luxu guztiz bihurtu duelarik. Han izan zen denok alkarrekin egon ginen lehen eta azken aldia eta han, bigarren solairuko gela ilunean bukatu zituen aitonak bere protesta kastetaldi eta haserre etengabeak, bigarren haurtzaro triste batetan. Bere azken amorrua

metraileta bat nahi zuela izan zen... Amonak egunero garbitu behar zuen, ohean kaka eta pixa. Eta tatatatatatatA! gauetan denak esnatzen zituen, amona bakarrik ikusi nahi zuen, ohetik erortzen zenean...

Ba zer egingo diogu ba!. Aguantau beharko bere txotxeria hiltzen den artean. Baina amonak ez dakiena da aitak botatzen ziola pozoina egunero gasariarekin...

* * *

—Esnatu nintzen. Hiru denborak nahasten diren uean,; Goiza; esnatzean ametsa gogoratzen dut, gaua; lotan ametsa amestutakoa eta ametsa bera berez, bere baitan kotatuta zegoen, dagoen edo egongo den denbora. Ni nere baitan ezin bait dezaket halako gertakizunik ez eta ezer sor, bakarrik gogoratu edo pentsatu. Eta denbora infinito guztiak orain laburtzen dira, orainera eraman gaitu historia guztiak, nau, orain. Orain da helburu eta bukaera beti eta azken finean den gauza bakarra. Ez dakizu ez nondik ez noiztik ez zergaitik ezta ere nora zoazen denboran zehar, bakarrik orainera heldu zarela. Hau zoriona, helmugara iristea! —ez da denborarik esistitzen, tzen. Orain lau nahasten dira; orain oraingoa, ametsa nola gogoratzen nuen gogoratzen dudanekoa. Ezta espaziorik ere. Ordularia kentzen dut, molestatzen dit, beroa ematen dit eskumuturrean, harizko pulsera ere bai, eta alkandora eta galtzak eta ilea eta eta azala gorputza dena daukat sobran. BISITA. Bilutsik baporetan, dena txuria eta misteriotsua portal miresgarri bat bezala. Bainontzian sartzen naiz, beroa. Ez dut ezer sentitzen begiak itxita atsegin infinito bat. Ur azpitan tutu mehe bat bakarrik dut kanpo kontaktu, bisita egitera ideien mundura. Ordenu eta armonia oso oso artifizial, artifizial batetan zoriontsu naiz, eta guztiz jakintsu, dena dakit, ez dut problemarik osotasun gloriosoan betirako betirako. Arraultz txuri borobil soil huts garbia, haundia hautskorra, itxura bakarrik da. hari fiñ fiñ fiñ batek zeharkatzen du erditik horizontalki. Hari hori puskatzeaz dago, puskatzeaz, puskatzeaz... KRAK. Kaos izugarria da orain, sordinarekin, zero puska irregularrak eta txuriak erortzen dira goitik behera zaparrada

etengabeen. Pusketa guztiak sakabanututa edo hautsita, kaos bat, denbora eta espaziorik gabe ez da ezer, ezer ere ez. Gaizki sentitzen naiz, oso gaizki. Dagoeneko ura hozten hasia da eta hotza sentitzen dut hotza.

Gorputz guztia hotzikaratan, barrabilak hestu hestu egin dira, ia ezin ditut ikusi hotzaren hotzez. Bapatean ipurdi haundi, itzel batek dena betetzen du eta nere gainera dator geldigaitz, mila kilo grasa dira plof plof PLOF sudurra ipurtzulotik sartu da eta burua bainontziaren kontra daukat zapalduta ezin mugi kaka usai handia dago. Ezin arnastu, gainera PRRRRRRRAA puskerria botatzen du eta burbuil haundi batzuk airera irtetzen dira, horrek esnatu ninduen bestela... Ahal nuen indar guztiaz koska egin nion ipurdian, ura odolez tintatzen hasi zen, txerri bat bezala botatzen zuen odola Gillermo gizenak, masa horrek!. Garraixi egin eta bere salto batez burua azpitik atera ahal izan nuen. Baina berriro gainera etorri zitzaidan, mila kilo grasa inerte, uraren erdiak ontzitik atera ziren, odola zen orain gehienbat... Han ibili ginen biak peleaka. Gero atzetik sartu behar izan nion. Ondo pasatu genuen biok bai, far asko egin genuen.

Gaur mataderira daramagu Gillermo gizen ez dago beste jatekorik eta. Txorixo, urdaiazpiko eta xerra onak izango ditugu denbora baterako.

* * *

Y Y Yooo, que soñaba con un gran amoor. Yooo, que soñaba con un gran amoor. Yooo, que soñaba con un gran amoor. Yooo, que soñaba con un gran amoor. Yooo,

Nere behar sexuala betetzea bakarrik zen. Neretzako objektu bakarrik zerate zuek denak, ni bakarrik naiz unibertsoan ni denaren gunea. Nerea da dena, ni naiz omniboteretsua.

—Errepremitu bat bakarrik zara, nahi eta ezin, zu.

AMAIERA.—

TXINAKO IPUINAK

Esan izan da inoiz antzinako garaietan animalia guztiek zekitela hizketan, gizonak bezala. Baina nola denbora guztian zeruko gauza eskutuak agertzen ari bait ziren, jainkoek mututu egin zituzten betiko.

(Handik eta hemendik bildu, itzulki eta egokituak)

J.M. Zabaleta

1.

Gizon batek bazuen behin sagarrondo bat iharra.

— Sagarrondo iharrak zoritxarra dakar, eduki hutsean badaukazu -esan zion auzoko batek.

Baina arbolaren jabeak ez al zuen hura bota, etorri zitzaion berriro auzoko hori, eta egurra emango al zion sutarako.

— Horixe nahi zian horrek, egurra -pentsatu zuen gizonak haserre-, horregatik etorri zaidak esan eta esan, botatzeko arbola. Auzoak izan, eta hori laguna engainatu beharra.

2.

Behin batean antxeta galdu bat azaldu zen itsasotik urrutiko herri batean. Herri hartako gizon aberats batek bere palaziora eramane zuen bizitzera, musika jarri zion, eta sukaldeko janaririk gozoenak ateratzen zizkion mahaira.

Antxetak, ordea, zurrundua zirudien, triste eta gaisoa. Haragitatik ez zuen mokokada bat bera ere probatuko, ez zurrutada bat edango ardotatik. Handik hirugarren egunerako hil zen antxeta hori.

Aberats hark, izan ere, bere gustoko janariak atera antxetari, antxetak behar zituenak orde.

3.

Herri batean etsaia sartu zen behin. Ikusi zuen errenak, eta itsuari esan zion. Entzun zuen hark, heldu errenari, eta biek ihes.

Bakoitzak sano zer zeukan, besteak zuenarekin, salbatu ahal izan zuten errenak eta itsuak.

4.

Herri batean bazen honako esaera hau: “Txoriak datozenean, presta itzazue sareak, aski bait da sare maila bakarra, txoria harrapatzeko”.

Hitz horiek entzunik, maila banako sareak egin zituen gizon batek, sare piloa; txoria, ordea, bat bera ere ez zuen inoiz harrapatu.

5.

Herri batean, aulki hankak egiteko, zuhaitz adar urkulduak erabili ohi zituzten. Etxeko jaun batek, aulkia konpondu behar eta, adar urkuldu horietako baten bila bidali zuen semea mendira. Egun osoa eman zuen hark mendian, eta hala ere esku hutsik itzuli seme hori gauerako etxera.

Aitak erritan eman zion.

— Egia diozu, bai, makina bat adar urkuldu bazegoen mendi aldean -erantzun zion semeak-; gora begira, ordean, denak!

6.

Bi anaia ehiztarik, antzara saldo bat zetorkiela ikusirik, arkuak prestatu zituzten.

— Botatzen badiagu horietako bat, jango diagu ederki, lapikoan egosita -esan zuen batak.

—Ez -besteak-, lurreen geldirik daudela harrapatuz gero bai; baina hegan doazela botatakoak, zartagian frijitzea duk onena.

Auzia konponduko bazuten, alkatearengana joan behar izan zuten.

—Erdi bi egin ezazue, eta aski duzue bakoitzak zeuron modura prantatu -esan zien hark.

Baina bi ehiztari haiek azkenean geziak jaurtikitzeko prestatu zirenerako, aspaldi joanak ziren antzarak, handik urruti.

7.

Gizon batek bere aizkora galdu zuen; eta auzoko semeari hartu zion susmoa. Zaindu zuen haren ibilkera eta: -lapurrarena iguala. Begiratu zuen mutilaren aurpegiera eta: -lapurrarena bete-betea. Egin zion kontu haren hitzegiteko moduari eta: -lapurra berbera. Haren egintza eta keinu guztiek salatzen zuten lapur.

Handik egun batzutara, ordea, erreka ondo batean aurkitu zuen bere aizkora hori. Eta auzoko seme hori berriro ikusi zuenean, lapurraren oso bestelakoak, haren keinu eta egikera guztiak.

8.

Urrutiko herri batean bazen behin gizon bat, urrearen irrikaz bizi zena. Goiz batean, dotore jantzi, eta joan da azokara. Urre salduerosian ari zenaren lekura ez al zen iritsi, hartu zion urrezko diru bat eta ihes.

— Nola ostu duzu, baina, urre hori horrenbeste jenderen aurrean? -galdegin zion preso zeraman ofizialeak.

— Urreari heldu diodanean ikusi ez -erantzun zion hark-. Urrea bakarrik, ikusi.

9.

Jantanen ohitura zen usoak ehizatu eta printzeari opari egitea. Hainbeste gustatzen zitzaion hori printzeari, non balio handiko sariak banatzen bait zituen horregatik. Batek ohitura horren arrazoia galdegin zion.

— Urteberritan uso guztiak libre uzten ditut, nere bihotz samurra erakusteko -erantzun zuen printzeak.

—Zure menpekoek nola badakiten usoak behar dituzula jaregiteko, ehizean aritzen dira. Eta horretan makina batek uzten du bizia. Salbu nahi badituzu, uso ehiza debekatu hobe duzu.

Printzeak ongi eritzi zion.

10.

Je jaunari gauza guztien gainetik gustatzen zitzaizkion herensugeak. Etxea beterik zeukan, han eta hemen, herensuge irudiz. Jakin du zeruetako herensuge egiazkoak, joan zaio etxera, eta sartzen dio burua atetik eta isatsa leihotik. Jek ikusi, izutu, eta ihes, erotu behar zuela.

Jek ez bait zien, egiaz, hainbesteko estimazioa herensugeei. Haien antza zuena, bai, atsegin zuen; ez ordea egiazko herensugea.

11.

Txi-ko herrian bazen gizon bat, Tung izenez; buruan zer zerabilen, ozen esan behar. Hamar mila ontzako urre balitu, gustora, esan zuen behin. Hala gertatuko balitz lagunduko al lioken, ikasle batek.

—Ez -hark erantzuna-, diru hori kargu bat erosteko beharko dut.

Ikasleak haserretu, eta alde egin zioten.
Ez zeukanari atxikiegi, zeukana ere galdu.

12.

Si Xi asko famatzen zuten bere edertasunagatik. Bihotzeko garratza bait zeukan, jendearrean ere askotan zimurtzen zuen kopeta.

Herri hartan bertan, neska itsusi batek ikusi zuen. Ustez keinu hura zelakoan horrenbesteko ekarraia zuena, jende guztiari bekoskoa zimurtzen zion handik aurrera. Ikusten zutenean, ordea, aberatsak zazpi serrailak isten zizkion ateari; pobreak, berriz, emaztea eta semeak hartu, eta ihes egingo zuen.

Gaisoa, neska. Si Xiren kopeta bazekien ederresten, baina ederra zertan zen antzematen ez.

13.

Txuan Txu dirurik gabe zegoen. Joan zitzaion Ibaiko Zaindari Nagusiari, eta utziko al zion maileguz, bihi pizar bat:

— Bai, aizu -erantzun zion hark-. Aurki izango ditut bilduak herri honetako zergak, eta hirurehun ontzako urre aurreratuko dizkizut, haietatik.

Txuan Txuk, suturik, honako historia hau kontatu zion: “Atzo honaxe nentorrela, norbait entzun nizun hoska, bidean; begiratzen dut ondo inguruan, eta izokin bat, bide-zanga lehortuan, luze.

— Zer duzu hor? -galdegin nion.

— Ekialdeko itsasotik etorria naiz -erantzun zidan-. Ez duzu bada izango aldean murko bete ur, honaxe ixuri eta ni bizirik ateratzeko?

— Bai horixe -erantzun nion nik-. Aurki nauzu Mendabelako printzearengana joatekoa, eta hango ibaiak daraman ur guztia ekarri araziko dizut orduantxe.

Izokina guztiz sumindu zitzaidan, hala ere.

— Nere bizilekuaz kanpora nago -esan zidan- eta ez dut nora joanik. Pitxar bete ur, eta salbu nintzateke; zuk, ordea, ezertarako ez diren handi aginduak. Arrandegira beharko duzu aurki, nahi banauzu”.

14.

Tximu hezle bat, Sung erresuman, oso zalea zen animalia horietara, eta mordo zeukan. Ulertu ere egiten zien, eta tximuek ere bai berari. Etxekoentzako janariatatik puskatxo bat haientzako gorde beharra izaten zuen, noski. Halako batean, janaririk soberan ez, etxean, eta gutxitu beharra izan zien, egunerokoa. Beldur, ordea, ez zirela jateko mermarekin konformatuko, eta iruzur egin behar ziela deliberatu zuen.

— Goizean hiruna gaztaina ale banatuko dizkizuet, eta arratsaldean launa -esan zien-. Nahikoa izango al da?

Tximu guztiek, tente jarri, eta protesta.

— Ea zer derizkiozuen bada beste honetara: goizetik lau, eta arratsalderako hiru?

Tximuek begi alaiagoa jarri zioten horri, konformatuxeago nonbait.

15.

Sun-go erresumako laborari bati, soroetako landare erne berriak astiroegi zetoziola iruditu zitzaion. Horrela, banan banan, tirakadatxo bana eman zien landare guztiei goieneko hostoetatik. Leher gaizto egin eta deneaturik etxeratu zen, langintza harekin.

— Nekatu ederra dakart gaur -esan zien etxekoei-, lagundu ere bai, baina, soroko landareei, hazten.

Seme zaharrenak zitzua bezala irten zuen etxetik sorora; landare guztiak ihartzen, ordurako.

Denek nahi lioteke lagundu kimuari hazten; batzuk, ordea, alferrik dela, eta ezta jorratu ere; besteak, tira egin nahi. Hori, ordea, ezer ez egitea baino ere txarrago.

16.

Sung-eko erresuman bazen behin aberats bat.

Eurijasa baten ondorioz, etxeko itxitura murrak hondatzen hasi zitzaizkion.

— Horma hori konpontzen ez baduzu, lapurren bat sartu behar zaizu hortik -esan zion semeak.

Auzoko agure batek ere ohar horixe bera egin zion.

Gau hartan bertan dirutza handi bat ostu zioten.

Aberats hark, orduan, asko famatu zuen bere semearen zuhertasuna; auzoko agureaz, berriz, ez zen asko fidatu handik aurrera.

17.

Margolari bat bazen, Txi-ko printzearentzat margotzen zuena.

— Esaidazu, aizu, zer da gauzarik zailena margotzen?

— Zakurrak, zaldiak eta horrelako gauzak -erantzun artistak.

— Eta margotzen errazenak? -printzeak.

— Mamuak eta munstroak -erantzun zalantza gabea, artistak. Zakurrak eta zaldiak denok ezaguten ditugu; egunero ikusten ditugu horiek; baina zailak dira diren bezalakoak margotzen. Gai zailak, artistarentzat. Mamuek eta munstroek berriz, ez dute islada zehatzik, eta inork ere ez ditu inoiz ikusi. Horrexegatik dira horren errazak margotzen.

18.

Fan familia pobretu zenean, gizon batek haienean kanpai bat ikusi, eta ostu nahi izan zuen. Astunegia, bizkarrean hartu eta eramateko. Mailu batez hautsi nahi izan zuenean, halakoxe danbada atera zuen, non beldur bait zen besteren batek entzun eta kenduko ez ote zion. Belarriak tapa-tapa egin zituen.

Danbada entzungo ote zioten arrazoi zuen, baina bere belarriak tapatu, ez zuen zentzuzkoena horixe.

19.

Txu-ko erresuman, gizon bati, ibaia igarotzen ari zela, ezpata uretara erori zitzaion. Istantean marka bat egin zuen txalupa saihetsean.

— Hementxe joan zaidak ezpata uretara.

Txalupa bazterrera zenean, uretan murgildu zen ezpata bila, marka egina zuen pare-parean.

Txalupa mugitua zen, ordea, harrez gero, eta bilatzeko modu horrek ez zion askorako balio izan Txu-ko gizonari.

20.

Gizon bat bazihoan behin ibai ertzetik, eta non ikusten duen norbaitek haurra uretara botatzen duela. Haurra garraisika, izuaren izuz.

— Zergatik bota behar duzu baina haur hori erre kara?

— Aita behintzat igaldari apartekoa du eta -erantzun zioten.

Aita igaldari ona izanagatik, semeak ere ez du derrigor igerian jakin behar, ordea.

21.

Txu-ko erresuman bazen gizon bat, lantza eta ezkutu saltzaile.

— Nire ezkutuak diren gotorrarekin -bota ohi zuen fanfarroi ez dago zulatuko dituenik. Nire lantzak diren zorrozarekin -jarraitu ohi zuen erronka-, ez dago zulatuko ez dutenik.

— Eta zure lantza horietako batek zure ezkutuetakoren bat joko balu? -galdegin zion norbaitek.

Gizonari ahoan isildu zitzaion erantzuna.

22.

Txeng-eko erresuman gizon batek zapata berri pare a erostea deliberatu zuen. Oina neurtu zuen, baina neurria aulkian ahaztuta joan zen azokara.

Zapataria topatu zuen.

— Ai, neurria ekartzea ahaztu ez zait, bada? -eta etxera itzuli zen haren bila azkar-azkar.

Atzera azoka lekura itzuli zenerako, ordea, feria amaitua zen, eta zapatarik erosi ezin.

— Zergatik erosi ez dituzu lehenengotik? -galdegin zion auzotar batek.

— Erreglarekin gehiago fidatzen naiz -erantzun zion erosle nahiak.

23.

Sung-eko erresuman bazen tabernari bat; ardo onenetakoa erabili ohi zuen. Antosina doi betetzen zuen, bezeroari abegi ona egiten, eta atariko ohola ere ondo agirian jarria zuen. Hala ere, ordea, ardorik saldu ezin, eta mindu eta guzti egiten zitzaion. Oso ezaguna zuen agure bati galdegin zion, ea zer ote zen arrazoia.

— Haserrea al duzu zakurra? -galdegin zion agureak

— Bada, bai -tabernariak-. Zer dio, baina, horrek nere ardoa ez saltzeko?

— Jendeak beldur dio zakur horri. Haurrari dirua eman eta ardotara bidaltzen dutenean, zakurrak irteten dio bidera, hozka beharrean. Horretxek ozpintzen dizu ardoa; horregatik ez duzu saltzen.

24.

Sung-eko erresuman laborari bat begira zegoen. Egun batean, noragabe korrika zihoan erbi batek, soro ertzeko zuhaitz zuztarrondoa jo, lepahezurra hautsi, eta hilik erori zen. Laborariak, orduan, aitzurrari utzi, eta arbolapean geratu zen, hurrengo erbiak noiz joko zain. Erbirik ez zen iritsi, baina laboraria bai geratu guztien barregarri.

25.

Arkume bat tigre larruz jantzi zen.

Harro eta puztu zebilen; aldi berean beeka alaiak botatzen zituen belar gozua ikusita. Horra non ikusten duen, ordea, otsoa, urrutitik bazetorkiola; makal hostoa balitz bezalaxe hasi zen dardaraz. Ahaztu, tigre larrua zuela soinean.

26.

Ehizean zebilen batean, tigreak azeria harrapatu zuen.

— Ni ezin nauzu jan -esan zion azeriak-. Zeruko mandatariak animalia guztien errege izendatu nau. Jaten banauzu, haren esanak ez dituzu beteko. Sinisten ez badidazu, zatoz nerekin eta ikusiko duzu animalia guztiek nola ihes egiten didaten ikusten nauten bezain laster.

Tigrea berekin joan zen; gainerako animalia guztiek, ikusten al zituzten, ihes egiten zieten. Tigreak sinistu, azeriari beldur ziotela; konturatu ez, berari ziotela beldur.

27.

Wei-ko printzeak, Jandan, Txao-ko erresumako hiriburuz jabetzea deliberatu zuen. Txi Liang bidaia bat egiten ari zen orduan, baina hura jakin zuen bezain laster, printzearenera itzuli zen. Bere jantzi zimurtuak leundu ere gabe, eta ezta zaldiei hautsa kendu ere, printzearengana joan zen zuzen zuzen.

— Hona nentorrela -esan zion- gizon batekin egin dut topo Taijang mendian. Iparrerantz zihoan. Txu-ko erresumarantz, omen. “Nola zoaz iparrerantz, orduan?” -galdegin diot. “Ez dio axola. Zaldi onak ditut”. “Zure zaldiak nahi duzun onenak izango dira, baina Txu bestaldera dago”. “Kotxe gidaria ere, munduan denik onena dut”. “Zure zaldiak zenbat eta hobeak -esan diot-, zenbat eta diruz hornituago, zenbat eta abilidade handiagokoa zure kotxe gidaria, are eta urrunduago, zu, Txu-ko erresumtik”.

28.

Su Txi, Txi-ko erresumakoak, sei oin zituen luze, itxura apaina. Goiz batean dotore jantzi, eta ispiluan begiratu zen.

— Nor da ederrena? -galdegin zion emazteari-. Sui-ko jauna ala ni?

— Zu zaren ederrarekin nola jartzen zara Sui-ko jaunaren gonbarazioan?

Baina nola Sui-ko jaunaren edertasuna erresuma osoan famatzen zen, zu Txi-k ez zion den dena sinistu bere emazteari; galdera berbera egin zion bigarren emazteari.

— Nola jarri liteke Sui-ko jauna zurekin gonbarazioan? -hark.

Goiz hartan bertan, beranduxeago, bisitari bat azaldu zen, eta galdera hari ere.

— Zu ederragoa zara, askoz ere, hura baino -erantzun zion.

Biharamunean Sui-ko jauna bera iritsi zen. Ondo begiraturik, Su Txi-k nabari ikusi zuen Sui-ko jaunak itxura hobea zuela. Ispiluak erakutsi zion ez zela hura bezain dotorea.

Gau horretan, ohean zegoela, ondoko ondorio hauetara iritsi zen: nere emazteak onginahiez lausengatzen nau; ohakideak beldurrez; bisitariak, berriz, nere zerbaiten beldurrez.

29.

Behin batez hontzak usapala topatu zuen.

— Nora zoaz? -usapalak.

— Ekialdera noa bizitzera -erantzun zion hontzak.

— Zer bada? -galde usapalak.

— Hemengo jendeari ez zaio guztatzen nere ahotsa -hontzak-.

Horregatik Ekialdera noa.

— Ahotsa aldatzerik baduzu, ongi. Ezin baduzu, berriz, Ekialdera joan bazintez ere, berdin dio, hango jendeak ez zaitu estimatuko eta.

30.

Jui Xe parabolaz mintzatzen da beti -joan zitzaion bat kexuz Liang-go printzeari-. Zure Majestate horrek parabolaz hitzegitea debekatuko balio, ez luke jakingo ere gauzak nola esan.

Pintzeak baietz esan zuen.

Hurrengo egunean Printzeak Jui Xe-rekin topo egin zuen.

— Hemendik aurrera esan itzazu gauzak zuzen, eta ez parabolaz, mesedez.

— Eman dezagun gizon bat badela katapulta zer den ez dakiena -hasi zitzaion Jui Xe-. Galdetzen duela nolakoa den, eta Zure Majestate horrek esaten diozula katapulta bat katapulta dela. Ulertuko al lizuke zer esan nahi diozun?

— Ez noski -Printzeak.

— Eman dezagun orain Zure Majestate horrek esaten diozula katapulta hori arku bat bezala dela, eta soka banbuz egina duela. Hobeto ez al dizu ulertuko?

— Argiagoa izango da, horixe -onetsi zion Printzeak.

— Gizonak ezagutzen ez duen zerbait, ezagutzen duen zerbaitekin konparatzen diogu. Parabolaz mintzatzen uzten ez badidazu, nola argituko dizkizut gauzak?

Printzeak onartu egin behar izan zion Jui Xe-k arrazoia zuela.

(Jarraituko du)